SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2329

av Clara Aranda m.fl. (SD)

Immaterialrätt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en analys av det nuvarande patentlandskapet i Sverige och internationellt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att inrätta ett kunskapscenter för immaterialrättsliga frågor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att utse en myndighet för att assistera svenska företag och uppfinnare vid immaterialrättsligt intrång och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en försäkringslösning för den som hamnar i en tvist om intrång, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett tak för rättegångskostnad vid patenttvist och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera upphovsrätten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att avskaffa regler på upphovsrättsområdet som står i konflikt med intresset av en fri åsiktsbildning på internet och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera lagstiftningen så att fri spridning av offentlig konst möjliggörs och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om upphovsrättsliga skyddstider och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska byråkratin och förenkla processerna för offentlig-privata forskningssamarbeten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det svenska folket är exceptionellt vad gäller uppfinningar och innovationer. Sverige har genom åren, via dessa uppfinnare, fått globala storföretag som varit avgörande för Sveriges utveckling under andra halvan av 1900-talet. Att svag politik inverkat till att de flesta av dessa flyttat utomlands eller köpts upp av utländska intressen är ett beklagligt faktum. En del i att återta mark från det vi förlorat och åter göra Sverige till en blomstrande industrination är att skapa nya uppfinningar, lösningar och innovationer och att dessa skyddas från immaterialrättsintrång tills det att de har kommersialiserats fullt ut. Här kan och bör politiken ta på sig sin del av ansvaret.

Sverigedemokraternas politik syftar till att öka svensk innovationskraft och stärka immaterialrätten. Under Tidöstyret har flera steg tagits för att stärka forskning, innovation och samverkan mellan akademi och näringsliv. Arbetet behöver fortsätta genom att minska byråkratin, stärka offentligt-privata forskningssamarbeten och säkerställa ett starkt skydd för svenska innovationer och immateriella rättigheter. Vi verkar för att undanröja onödig byråkrati och regelkrångel för nyetablering och innovation.

Minska byråkrati i forskningssamarbeten

Effektiva processer och en minskad administrativ börda i samarbeten mellan det privata och offentliga kan avsevärt öka tempot och effektiviteten i forskningsprojekt. Flera åtgärder för stärkt samarbetsmöjligheterna har genomförts under senare år, men det krävs ytterligare förenklingar för att både staten och privata aktörer ska kunna koordinera sina resurser och sin expertis på ett bättre sätt. Regeringen bör därför utreda hur och var den byråkratiska bördan kan minskas för att öka effektiviteten i forskningssamarbeten.

Omfattande analys av patentlandskapet

En noggrann analys av teknikområden med hög patentaktivitet kan ge en förståelse för var Sverige redan excellerar och var det kan finnas risk för mättnad. Genom att upptäcka områden med låg patentaktivitet kan beslutsfattare identifiera möjligheter för framtida innovationer och stärka Sveriges möjligheter att vara ledande inom nya teknikområden.

Kunskapscenter för immaterialrättsliga frågor

Sverigedemokraterna vill att regeringen ska ta initiativ till ett samlat kunskapscenter där man knyter samman kompetenser inom patent- och immaterialrättsliga frågor. Under senare år har kunskapshöjande insatser inom området förstärkts, men behovet av en tydlig nationell ingång kvarstår. Centret bör bedriva uppsökande verksamhet genom exempelvis utbildningar samt fungera som stöd för svenska företagare och uppfinnare som söker kunskap eller hamnat i immaterialrättsliga tvister.

Assistans vid immaterialrättsligt intrång

Den svenska staten behöver vara mer behjälplig när det gäller att skydda svenska patent och andra immateriella rättigheter internationellt. En myndighet bör få i uppdrag att assistera svenska företag och uppfinnare som råkar ut för immaterialrättsliga intrång i exempelvis USA, Kina och Japan.

Försäkringslösning vid patenttvister

För att öka möjligheterna och viljan att fullfölja en kommersialisering av uppfinningar och innovationer bör en försäkringslösning med statlig garanti utredas. Den ska kunna användas för den som hamnar i en tvist om intrång från tredje land.

Tak för rättegångskostnader i patenttvister

I en internationell jämförelse har Sverige visat sig ha få patenttvister som avgörs i domstol. Detta kan antas bero på att den svagare parten tar en stor risk genom att eventuellt få betala stora rättegångskostnader om denne förlorar målet. Ett tak för rättegångskostnader i patenttvister bör därför utredas.

Modernisering av upphovsrätten

Nya tjänster för bearbetning av stora informationsmängder och utvecklingen av artificiell intelligens har stor tillväxtpotential men aktualiserar samtidigt nya upphovsrättsliga

frågeställningar. Lagstiftningen bör vara utformat så att den uppmuntrar utvecklingen av legala tjänster och licensieringsmodeller för skyddade verk samtidigt som upphovsmännens rättigheter värnas.

Avskaffa regler på upphovsrättsområdet som står i konflikt med intresset av ett fritt internet och en fri åsiktsbildning

Upphovsrättsbrott genom piratkopiering och illegal streaming via internet är fortfarande ett omfattande problem och innebär förlorade intäkter för kreativa näringar, inte minst inom musik- och filmbranscherna. Genom nya affärsmodeller som med ett stort utbud ger konsumenter enkel och snabb tillgång till kultur och underhållning har incitamenten att nyttja illegala tjänster pressats tillbaka. Med fullgoda alternativ till legala tjänster, som lever upp till konsumenternas förväntningar, upprätthålls också den allmänna respekten för upphovsrätten.

Upphovsrätten måste fortsatt ytterst vara en fråga för rättsväsendet att försvara. Inte minst genom internationellt rättsligt samarbete bör åtgärder vidtas för att bekämpa storskaliga intrång och illegala tjänster vars affärsmodell bygger på att tillhandahålla upphovsrättsskyddat material genom nedladdning eller streaming. Samtidigt är det viktigt att värna öppenheten på internet. Strävan att bekämpa upphovsrättsintrång får aldrig bli överordnad intresset av ett fortsatt öppet internet och enskildas tillgång till ett fritt informationsflöde. Sverige bör därför inom ramen för EU och internationella forum motsätta sig lagstiftning som innebär att internetplattformar och tillhandahållare av sociala medier åläggs ett övergripande tillsyns- och ersättningsansvar för vad enskilda användare publicerar. Som nämnts ovan måste också särskilt respekten för åsiktsyttringar och en fri opinionsbildning genom satir, referat och nyhetsförmedling värnas vid övervägandet av nya åtgärder mot upphovsrättsintrång.

Fri spridning av offentlig konst

Med offentlig konst avses konstverk placerade i det offentliga rummet, såsom parker och torg, och som ofta finansieras med skattemedel. Upphovsrättslagen bör revideras så att offentlig konst vars syfte är att göras tillgänglig för allmänheten även kan spridas kostnadsfritt genom digitala kanaler.

Upphovsrättsliga skyddstider

En oinskränkt ensamrätt till tankegods är inte självklar, och upphovsrätt kan inte rakt av jämföras med äganderätt. Till skillnad från materiell egendom, är upphovsrätten i första hand en legal konstruktion där man lånat äganderättsliga komponenter för att kunna dra fördelar av marknadsekonomiska mekanismer också inom det immateriella skapandet.

En väsentlig skillnad från äganderätt är att upphovsrätten inte är evig. Huvudregeln i befintlig rätt är att upphovsrätten löper ut 70 år efter upphovsmannens frånfälle. Alstret tillfaller därefter den publika domänen. I praktiken innebär det att ett verk oftast är skyddat från fri användning i mer än ett århundrade efter att det skapats, oavsett om det är frågan om ett musikstycke, ett fotografi eller en datorprogramvara. Syftet bakom de långa skyddstiderna var från början att skapa förutsättningar för upphovsmän att kunna göra förtjänst på sitt verk. Utvecklingen har dock inneburit att distribution, konsumtion och punkten då ett alster kan anses daterat, många gånger sker betydligt snabbare än förr. Beroende på alstrets natur kan det innebära att endast en begränsad del av intäkterna av ett verk genereras efter de första åren.

De långa skyddstiderna kan innebära att allmänhetens respekt och förtroende för upphovsrätten som institut undergrävs och att övergripande tillväxt- och utvecklingsintressen hämmas. När det gäller patent, där motsvarande intressemotsättning gäller, är skyddstiden jämförelsevis som huvudregel 20 år. Det bör därför övervägas om upphovsrättens långa giltighetstid överlag är befogad utifrån moderna förhållanden, eller om det finns skäl att reformera skyddstiderna mellan olika typer av verk. En möjlighet är också att överväga om det bör krävas en aktiv åtgärd från upphovsmannen för att bevara ensamrätten till sitt verk efter att en viss tid förflutit, innefattande att legalt tillhandahålla verket för allmänheten enligt skäliga villkor.

Clara Aranda (SD)

Dennis Dioukarev (SD) *Denice Westerberg (SD)*